

Musikken skal fylde

- Perspektiver på musikundervisningen

Interview med Annelise Dahlbæk

af Erik Lyhne

September 2012

CV

født 1956

1994 – 2012 Lektor på Læreruddannelsen Zahle, UCC, fra 2012 på Læreruddannelsen Roskilde, UCSJ.

1998 – 2006 Timelærer i Psykologi og Pædagogik på Rytmikskonservatorium og Det Kongelige Danske Musikskonservatorium
Folkeskolelærer fra 1984-1996

Forsknings- og udviklingsprojekter:

2010 – 2011 Tværprofessionelt udviklingsprojekt i Professionshøjskolen, UC

2010 – 2011 Praksistilknytningsprojekt: Evaluering og Klasse- og læringsledelse

2000-2001 Forsknings- og udviklingsprojekt om læreprocesser med udgangspunkt i hovedprincipper i Seymour Paperts tænkning om læring og undervisning (konstruktivistisk).

Frivilligt arbejde og tillidshverv

2011 – Medredaktør på tidsskriftet "Unge Pædagoger"

2003 – 2004 Arbejdsgruppe under Undervisningsministeriet, Revidering af CKF'er for musik på læreruddannelsen.

Bøger:

Progression i musikundervisningen. Dansk Sang 2009

Organisering af musikundervisningen. Dansk Sang 2009

Evaluering i musikundervisningen. Dansk Sang 2010

Differentiering i musikundervisningen. Dansk Sang 2012

Læs mere på: www.dahlbaek.dk

Hvordan var din musikalske opvækst – hvordan er musikken kommet ind i dit liv?

Jeg voksede op i en lille landsby i Nordsjælland, med et gammelt smukt klaver i stuen, som min tvillingsøster og jeg spillede firhændigt på. Jeg skiftede klaveret ud med en guitar – en Oskar Teller til kr. 360,- med pose! Den var god til fællessang på stranden. Jeg modtog guitarundervisning hos Toni Vejslev på Frederiksværk Musikskole.

I folkeskolen var Anker Rasmussen min musikleærer. I 1994 krydsede vore veje igen, da vi begge blev ansat på N. Zahles Seminarium, hvor vi har haft et tæt og frugtbart samarbejde indtil han gik på pension.

Du har været musikleærer i mange år – hvordan startede det?

Min karriere som musikleærer tog sin begyndelse i Albertslund kommune i 1984. Kommunen, skolen og musikkolleger gav mig rigtig gode muligheder for musikfaglig udvikling og for kvalificering af rammerne for undervisningen.

Kommunen prioriterede musikken; bevilgede tolærerordninger og økonomiske midler til udstyr i musiklokalerne. De ansatte linjefagsuddannede musikleærere og bevilgede mig musikstudierejse til Budapest. Det var slaraffenland og et afgørende grundlag for min voksende glæde for musikfaget. Musikken fik lov til at fylde!

I 1994 blev jeg ansat som timelærer på N. Zahles Seminarium. Indtil 1996 var jeg ansat halv tid i

folkeskolen i Albertslund og halv tid på Zahles. Jeg valgte ikke folkeskolen fra – men læreruddannelsen til, da jeg blev ansat som adjunkt i 1996, samme år som jeg blev cand. pæd. i musik. En ikke uvæsentlig del af mit fundament for undervisningen i musik på læreruddannelsen blev derfor koblet til erfaringslæring fra folkeskolen.

Musik i andre lande

Du har været i udlandet med dine projekter, hvordan er det blevet modtaget?

På læreruddannelsen har jeg gennemført en række forsknings- og udviklingsprojekter, bl.a. et læringsprojekt, der tog afsæt i Seymour Paperts konstruktionistiske tænkning om it og læring. Centralt for projektet var spørgsmålet om, hvilken betydning anvendelse af it i fællesskaber kan have for elever og studerendes musikalske læring. Projektet afdækkede nogle interessante og relevante fund, som jeg bl.a. har holdt oplæg om på Agder Højskole i Kristiansand, Norge og på en kongres for International Society of Music and Education (ISME) i Malaysia.

Et andet musikfagligt projekt har været et tværfagligt klasse- og læringsledelsesprojekt i samarbejde med underviseren i det pædagogiske fagområde. Dette projekt har jeg efterfølgende holdt oplæg om bl.a. på ERASMUS studierejser til Spanien, Sverige og Grækenland. Læreruddannelserne i de tre lande var begejstrede for projektets overordnede hovedpointer: at studerende får viden om, hvad der kendetegner musikundervisning af "en god kvalitet", og at studerende får mulighed for indsigt i og forståelse af egen og andres praksis

Hvad er vigtigt at have fokus på i arbejdet med børn?

Arbejdet med elever i skolen er noget ganske andet end undervisning af voksne på en videregående uddannelse. En musiklærer i folkeskolen skal ikke undervise og frembringe underviste børn. Musiklæreropgaven er ganske anderledes omfattende og kompleks. I skolen handler det også om opdragelse og dannelse – i et samarbejde. Skolens formål og fælles mål er styrende for al musiklærervirksomhed. Den privatpraktiserende musiklærer er en saga i den teambaserede skole – heldigvis!

Musikdidaktiske bøger

Du har skrevet 4 bøger om musikdidaktik, hvad satte dig i gang?

I min undervisning på læreruddannelsen har jeg erfaret i hvilken grad koblingen mellem teori og praksis kan fremstå som en vanskelig opgave. På læreruddannelsen kan det være svært at få øje på eleverne og den virkelighed der udspiller sig i folkeskolen, og i praktikken kan det være vanskeligt at teoretisere, så læreruddannelsens professionsgrundlag bliver konkret anvendt og reflekteret med henblik på forståelse og udvikling af praksis. På baggrund af denne viden har jeg ønsket at bidrage til koblingen mellem teori og praksis gennem en fagdidaktisk bogproduktion.

Det er nu blevet til fire bøger med hver sit tema. Den første bog "Progression i musikundervisningen" udsprang på baggrund af et kursus, som jeg havde gennemført med en gruppe engagerede musiklærere fra Solrød kommune. De havde fået til opgave at udarbejde progressionsplaner i musikfaget. Den anden bog "Organisering af musikundervisningen" blev jeg inspireret til på læreruddannelsen. Jeg har ofte varetaget praktiktilknytningen i musikfaget med både skolekontakt, vejledning, praktikbesøg og efterfølgende rapporter og evalueringer. Det gav mig indsigt i de studerendes konkrete erfaringer med praksis. Her blev det tydeligt, at u hensigtsmæssig uro og forstyrrelser var et gennemgående problem i musikundervisningen.

Den tredje bog var inspireret af den tiltagende opmærksomhed på evaluering i og af folkeskolen, med krav til læreren om evaluering af både elevs læring og egen undervisning. Mit indtryk var,

at evaluering i undervisningen blev set som "spild af tid", fordi tiden blev taget fra "den egentlige undervisning". Det var svært at se evaluering som ret meget andet end en kontrolforanstaltning. Der manglede perspektiver på hvordan evaluering kunne bidrage til musikalsk læring hos eleverne og virke som et refleksionsredskab for lærerens indsigt i egen virksomhed.

I 2011 offentliggjorde Danmarks Evalueringsinstitut en opfølgende undersøgelse af undervisningsdifferentiering i praksis. Af rapporten fremgik det, at folkeskolelærere generelt forstår hvad begrebet betyder, men at det er vanskeligt at omsætte til et bærende pædagogisk princip i praksis. Det motiverede mig for den fjerde og foreløbige sidste bog i række! Om der kommer flere må tiden vise. Jeg har erfaret, at bøgerne anvendes i bacheloropgaver, fagdidaktiske opgaver i linjefaget og som grundlag for tematiseringer i musikundervisningen. Det er glædeligt!

Hvorfor er det vigtigt med musik i skolen og i læreruddannelsen?

Det er påfaldende, at musikfaget i de seneste mange årtier uafsladeligt har skullet legitimere sig – vise sin berettigelse på skemaet. Konsekvensen af denne legitimeringsøvelse mener jeg bl.a. er, at fænomenet musik ender med at fremstå som alternativ, modvægt eller korrektiv. Det er et problem!

Ideen bag musikfaget er mere kompleks end som så, men hvordan kan man fortælle om "farven gul" eller "jordbær med fløde" til personer, som aldrig har oplevet, set eller smagt noget lignende. De praktisk musiske fags specifikke kulturteknikker er efterhånden blevet usynliggjort af den noget ensidige fokus på særlige skolefag og kulturteknikker.

Musik er vigtig, fordi det er et erkendelsesmiddel, et dannelsesmiddel, et socialt opdragende middel og en betydningsbærende kommunikationsform.

Kategoriseringstyranni

Hvorfor nedprioriteres de praktisk musiske fag, og hvad kan vi gøre for at få dem på banen igen??

Nedprioriteringen af de praktisk musiske fag tror jeg kan anskues som en effekt af primært to forhold: global sammenlignelighed i elevers læring og krisetænkning.

Det er nok ikke mange i dag, der ikke kender til Pisa-undersøgelsers kategoriseringstyranni og de deraf følgende magtteknologiers indmarch i børne- og skolelivet. Test afstikker rammerne for hvordan man kan spørge og hvad man spørger til. Tests og kontrol styrer vort sprog om, det vi gør og det vi vil. Er det det vi vil? Desværre har Pisa's måling af outcome betydet, at metoderne i målingen forveksles med

forklaringer på outcome. Lidt populistisk svarer det til, at en person, der er målt til at veje for meget, søger at tabe sig, ved oftere at træde op på vægten! Det giver jo ikke mening. De praktisk musiske fag skal på banen igen, fordi de kan bidrage med en alternativ vej til den globale bevægelse (fagorienteret undervisning med fokus på læsning, matematik og naturfag, standardiseringer, testbaseret resultatorientering, markedsstyring med reformer m.m.) som er fulgt i kølvandet på Pisa's makroevaluering.

Den ny læreruddannelseslov forudsætter samarbejde om musikfaget mellem læreruddannelse og musikonservatorium. Det kan i princippet være ganske godt.

Underviserne på læreruddannelserne er (var) særlige. De var repræsenteret ved en meget bred vifte af fagligheder, som netop tilsammen skabte et musikuddannelsesmiljø som tilgodeså mangfoldigheden i musiklærerens virksomhed. Efter den foregående regerings "tiltag" på uddannelsesområdet, har resultatet været en voldsom ødelæggelse af de musikfaglige miljøer. Er løsningen af en sådan virkelighed, at lade andre udefrakommende, som sjældent har kendskab til målgruppens behov og virkelighed, overtage ansvaret? Umiddelbart, nej! Et samarbejde er dog altid velkomment. Vi kan utvivlsomt lære af hinanden, men det er vel ikke meningen at samarbejdet går ud på, at konservatorierne overtager timer fra læreruddannelserne? Hvis et samarbejde skal bidrage til at løse et "problem", så må der vel ligge en problemanalyse til grund, så eventuelle ændringer i læreruddannelsen bygger på en viden om hvorfor et sådan "problem" overhovedet kan opstå! En bekymring kan dog være, hvordan et krav om samarbejde kan imødekommes for læreruddannelser, der ikke ligger i nærheden af et konservatorium eller universitet. Vil samarbejdskravet resultere i, at musikfaget ikke kan tilbydes på alle læreruddannelser?

Hvordan bruger du musikken i din virksomhed?

I min virksomhed som udviklingskonsulent har jeg erfaret, at variation af kommunikationsformer og samværsformer gør noget ved os. At kommunikere med musikken som talerør forekommer fremmed for mange.

I arbejdslivet er det nok et kendetegn, at vi ensrettes i vore kommunikations- og samværsformer.

Når jeg støtter udviklingsinitiativer i forskellige virksomheder, så bruger jeg musikalske aktiviteter som ramme og inspiration til kommunikation og samvær. Det virker – kort og godt!